

A' ROMAI TSASZARIES AP. KIRALYI FELSÉG;
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

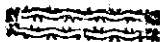
Indult *BETSZÖL* Kedden 21. Juniusban 1791.

Tsak röviden és homályosan:

Röviden? Hiszem, most annyi az Ujság, hogy 10 árkosra sem férne le. Jól van — e' mind igaz; de lesz még időnk minden órán ezeket mint bizonyosokat meg írni; miért írók most; midőn mindennek fognának, mint következő történetekben kételkedni. Tsak röviden és homályosan hát ezeket írjuk: — „ A' mi Koronánk örököse *Ferentz* fő Hertzegnek első Feleségétől a' *Vürtembergi* Hertzeg *Alfzszonytól* született Leánya meg halalozott!! — A' múlt héten Falséges Urunktól 28 óra alatt 3 Kurirok érkeztenek; de mitsoda híreket hoztanak legyen, abból tsak annyit tud a' lovagló, mint a' ló. — Hertzeg *Koburg* után egy más után 3 Staféták mentenek, és már most sebes jövő útjában vagon, 's meg sem fog állani Magyar Országig. —

B b b

Keld.

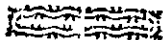

Feldmarfal *Dévin*s igen sietve ment-le a' múlt héten a *Horváth* Országi Táborhoz. — Tegnap a' *Leopold* Várofsán keresztül a' leg nagyobb ágyukat költöztetik vala Cseh Ország felé. — A' Hadi hájókát készítő műhelyben Bétsben minden kisebb 's nagyobb fúrók, fűrészek, fejszék és kalapátsok megmozdultak és munkás kézben vagynak. — Itt Bétsben, az el bortsátott Tábori szekerek mellett volt Kotsisok helyett már 3 napoktól fogva más legényeket szednek, és már ezek közül egy Sereggel tegnap le-is indítottanak. — A' Hazában benn nyugvó szállásban lévő Sergek parantsolatot vettek a' szélekre való útozásra, 's már ezek közül né nellyek még a' múlt héten megmozdultanak. — Az *Alvintzi* Serge Belgrádból ki-állott a' sikkra, a' Török szélre, és Német Sereg ment helyébe. — A' Béts Vár Sántzában széllyel lévő ágyu gollyóbisokat kezdték vala jó rendbe rakni; már most bonják a' gollyobis Kazalokat, és itt-is keméayen foly a' munka. — A' múlt héten Szeredán érkezett vala ide Bukorestből a' *Károly* Sergeben fő H. dnagy *Armpruszter* Ur mint Kurir, a' ki 5 nap alatt Bukorestből Bétsbe jött, és így egy olyan utat tett, melyhez hasonlóról alig lehet emlékezni. A' Pruszszus Kurir egy nappal indult vala ugyan innen előtte, és ezt nem tsak bé érte, hanem egy nappal előbb is érkezett ide nállánál. — Innen tudjuk, hogy a' *Szisztovi* békelesség szövő Tanáts el-bomlott. Gr. *Eszterházy* és B. *Herbert* Bukorestbe men-tenek vala; de itt ugy beszélik, hogy már útban vólnának Béts' felé, és így — valamint 14 nappal ez előtt meg-igérte vala az *Elyséumban* *Edipus* a' Lelkeknek, hogy 14 napra ad választ ezen kérdés-re: *Lesz-e békelesség? vagy háború lesz?* most azt feleli háború lesz — és többet fog felelni más 14 nap múlva. — Addig is — A' mi F. Királyunk minden órán váratik vissza Bétsbe, és ezen folyó hónapnak végére hiszik sokan, hogy bizonyosan meg-fogna ő Felsége érkezni. — Az ide való Gár-nizon-

nizomból tegnap 6. Batalion indula Buda felé; kétség kívül ott más rendelés fogja őket várni.

Kolosvár. 12. Juny. — „ Kedves Barátom!

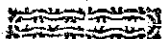
Sok volna mit írjak Kolosvárról; de önként halgatók. A' múlt Szeredán vala a' Gyűlés, melyben a' Kir. Kormányfő is jelen volt; de a' *Deputationaliter* készült Articulosok közül igen keveset olvashatának itt-él, a' nagy lárma és vetélkedés miatt; melyeket az Isten győz néked le-írni, 's ne is kívánd hallani. Ezen Gyűlésben még a' fő Kormányozói Urnak is némely bölts vélekedéseit meg-veték, a' Szálfakon és egy néhány mezfzebb látó Uraságokon kívül fokban. — Nem éppen olly tsendesesen foly itt a' dolog, a' mint te trombitálsz; pedig én jónak tartanám, hogy ezen Ország Gyűlése sietne a' munkával; mert az aratás minden órán itt ér bennünket, 's otthon is dolgozunk volna. — A' M. Királyi Tábla Biráji körzül egy M. *Bália* Samuel Ur egy ollyas munkát dolgozott, melyhez csak hasonló is még eddig nálunk nem volt: ugyan mint a' Magyar és Erdély Országok közönséges Nemzeti Törvényeikről, (*Jus Publicum Nationale Transylvaniae*) a' mely nagy részént a' régi irásokból szedegettetvén-ki, nagy szorgalmatossággal vagon ki-dolgozva, és minden bizonytal kedvet fog találni a' Nemzet előtt, és azok előtt, kik Hazájok fundamentomos Törvényeiknek a' Kútfejekből megritett ismeretében gyönyörködnek. Ez a' Munka minden órán Sajtó alá mégyen, a' Ref. Coll. Typographiájában.

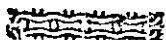
Külső Országi elegyes jegyzések.

Párisból Máj. 30 dikán az iratik, hogy a' Királyi Ház Udvari kintsei és drágaságai, mellyek 70 milliomat érök valának, meg-visgaltattak, és alig találtatik ennek fele; melyre nézve Biztosok rendeltettenek a' Nemzeti Gyűlés által, kik a' régi *Listát* a' mostanival szembe vitzik, és ezen dolgot ki nyomozzák. — Egy igen jeles meg-jegyzés esett Májusnak az elején Frantzia Országban. Egy Anglus Printz itt útozott vala ezen időben kerefztül; meg érkezik *Boulognába*, és itt a' Törvény szek eleibe kisírtetvén a' kérdeztetik tőlle; honnan jörsz? Angliából. Kinek hinak? *Fridrik August*. Mi vagy? semmi. Kinek hívjak az Apádat? — *Györgynek*. — Ekkor kapá a' Notárius a' pennáját és így kezdé néki a' *Paszst* írni: „*Fridrik August György Mesternek a' Fia*, 's itt meg-akadván kérdi tovább: mi az Apád? — a' Printz felele: semmi sem egyéb tsak Király Angliában — így hát a' Notárius tsak tovább írván a' *Paszszust*, e' jöve ki belőlle: „*Fridrik August György Mesternek az Anglus Királynak Fia* mindenütt szabadon bocsáttassék. — Ennye begyönyörőséges *Paszszus* egy Király finak!

Az Amerikai szabad Közönséges Társaság Követeket küldött Párisba a' Nemzeti Gyűléshez, és az ő szabadságoknak helyre-állitásához nem tsak szerentsét kívánt, hanem velék kezét fogni is magát ajánlotta; mely szerint, ha Frantzia Ország az ujj *Constitutiokkal* helyre álhatna, ezen egész Európánál nagyobb Amerikai Közönséges-társasággal kereskedébéli szövetséget fogna kötni; de itt az ajtó előtt az irtózatos belső és külső háború — és a' Török békelségnek is ezt tartják leg nagyobb gátjának némellyek: a' honnan még nagyobb hírekkel és történetekkel soha nem vólt terhes Europa mint most, és leg-alább is 2 esztendeig fog kintódni a' szülésben; de fájdalmit ezen 9 esztendeig tartó Században sem mulatja-el egészszén. — A' *Paszszus* Király egy *Bisofsverden* nevű Obesterét Olasz Országba

szágba a' Tsászárhoz küldötte igen sietve; és tsak el hihetjük, hogy dolgok vagynak az útban. Most nem a' Hóidal változik a' Politika; mert sokszor egy nap is 2 — 3 változik — és mennél későbbre sül-el, annál nagyobb hangja fog lenni. — A' Pruszszus Királynak és a' Korona Hertzegének tábori készületei már *Königsbergbe* érkeztek. *Pruszszidban* és *Pomerániában* olly serénységgel dolgoznak a' Várokon, mintha az ajtó előtt állana ostrommal *Hannibál*. Még Pruszszidban illy nagy készület soha sem tapasztaltanak a' lakosok, és tsudának vélnék, ha e' tsak üres fenyegetődzés találna lenni. — *Mufzka* Országának hatalmas Tsászárnéja minden Birodalmában lévő Férfifőre 30 krajtzár adót vetett, minden külömbiség nélkül; és az égett borra (Pálinkára) mely a' *Mufzkák* Nektárja, nagy adót szabott ki; mellyel 6 milliommal nevedett a' Státus jövedelme. Mind ezek nem békeiséget jelentenek. — *Májusnak* 25-dikén 6 Polgári hitet le nem tett *Frantzia* Püspökök érkeztenek egyszersmind *Rómába*, és 27 dikben a' Pápa eleibe botsáttattak, kiket egész Atyai indulattal fogadván, ezeknek ott maradásokról jó rendeléseket tétetett. — Mint-hogy sok *Frantzia* hajók kezdettek a' Pápa határjai körül járkalni, és ki-kötni, rendelést tett ő Szentsege is a' maga hajós Sergeinek és más fegyvereseinek, hogy éjjel nappal jó vigyázattal és készülettel legyenek, hogy a' *Frantzia* hajók ki ne köthessenek. — Azt beszélik, hogy egy *Familiai* kötés tétetett volna *Spanyol* Ország, *Nápoly*, *Párma*, *Austria*, *Sárdinia* és *Szakszonia* között, kik-edgyütt a' *Frantzia* Nemzetnek azt adták volna tudokra, hogy a' *Frantzia* Király életéről és megsértetődéséről adjanak számot — de erről többet ezután. — A' *Mufzka* Udvarnak minden Sergeit a' leg-nagyobb mozgásban vagynak; minden óráz hallunk valamit.

Az 1790-ben Budán, Szent-Iván' Hazának hatodikára rendelt, 's kezdődött, és 1791-dik Esztendőben, Pofonyban, Böjt-más' Havának tizen-harmadikán végződött Magyar Országai Nagy Gyűlésnek, folytatásról tett Jelentő Tudósítása Nemes Zala Vármegye Küldöttjeinek, Japprai Spisich Jánosnak egyéb arát Első Vice Ispáynak, és Sárdi Somfich Lázár' Királyi Tanátsos', és a' Nemes Vármegye Tábla-Bírójának: Zala-Egerszegenn Szent-György' Havának ötödik napján tartatott közönséges Gyűlésnek alkalmatosságával.

Tekintetes Nemes Vármegye! Nagyságtok, az Urak,

Buzgó óhajtaással, már huszon-öt esztendőktől fogva kivánt Gyűlése ezen Nemes Magyar Szabad Hazánkunknak, kilentz Hónapok, és hét napok alatt tellyesen el-végeződven; én, és érdemes Követ Társam Somfich Lázár Királyi Tanátsos Ur, mint Nagyságtoknak 's az Uraknak, azon Hazabéli Nagy Gyűlésen Személyjeit viselő választott Küldöttjei, szoros kötelességnek tartjuk, hogy ugyan azon Gyűlésnek egész folytatásról, alázatos jelentő Tudósításunkat vól-taképpen meg-tegyük.

Senki se tsudálja sem azt, hogy ezen Gyűlése a' Hazának, olly hosszú ideig tartott; sem azt, hogy annyi ideig együtt lévén is, a' Hazának nagy Erdemü Karjai 's Rendjei, még is sok olytatén dolgok, mellyekben Hazánk vagy boldogulását helyeztetni, vagy mint terheseket, vállairól le-vétetni óhajt, most végbe nem mentek, hanem más Ország-Gyűlésére halasztattak. Senki mondom ezt ne tsudálja: mert ha az ezen Ország' Gyűlésén végzett dolgokat valaki, éles, de részre-nem hajló elmével meg-visgálja: akár a' végzett dolgoknak felségét, méltóságát, nagvságát, akár a' *Politika'* mértékében érdemlett nehézségét tekinti; nem mást kellett valania; hanem hogy azon 74. Törvény-ágazatok, (mellyeket addig is, míg annak egyenes útján meg-jövédenek Nagyságtoknak alázatosan bényúlytunk) nem

nem kilentz Hónapi dolog, hanem egész Századnak munkája, legzenek.

Hitelt fellyül-múlhatna kinél-kinél, a' ki Koronás Fejedelmeknek kegyességét, Igazság szerzetét, Házánkhoz valóságos Atyai Indólatját nem ismeri, mellyekről ugyan mindazok, kiknek szerentsenk-vala ő Felségét közelebb ismernünk, élő, Országunk Gyűlése irt történetei pedig, halhatatlan, bizonyoságot tészünk 's tésznek: hogy midőn már,

— bajlott, —

— — — — — vala Ha-

zánk: még is illy rövid idő alatt helyre állított, állandó támadék-özlopokkal, mellyeken még a' hosszvas idő-is,

— — — — — hatalmát nem-egy-könnyen mutathatja-meg, meg-erősített.

Meg-kell vallanunk, hogy a' Hazánkfjainak szívekbe, a' közelebb múlt szomorú emlékezeti hatalmas Uralkodás alatt szerentsétlenül hintett gyanúságnak, vizszo-vonásnak, egymástól tartásnak, és a' bizodalmat meg-eméltő félelemnek magvai, olyan mély gyökeret vertek: hogy öszve gyültünknek alkalmatosságával, majd mint egy kétségbe kellete esünk ama' szerentsés egyet-értésnek vizszo-téríthetése feől, mellyen tsak egyedül épülhet az Hazának böldegölása.

De hogy mind-ezek nyilvánban ki-tésznek, vizszo-térek én oda, a' honnan kevelsé el-látszattam távozni; és a' dolgokat rendre, a' mint azok az Haza' Nagy Gyűlésén, egymás után elő-adták magokat, tehetségem szerint rövideden, és ugyan azért tsak nagyjában, de egyszerind világosan elő fogom számlálni.

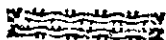
Hat napokkal elébb, mint sem az első Országos öszve-ülés tartatott volna, melly Szent Iván' Havának 10-dik napján esett-meg; — az az a' régi bé-vett szokás szerint negyedik napon aittól, melyre az Ország' Gyűlése, a' Királyi intő Levellek által meg-vala határozva: — — már a' bé-érkezett, Nemes Vármegyék' Küldöttjei, *Kerületi Üléseket*, a' vagy tanátskozásokat tartottak.

Mind.

Mindjárt ezen Tanátskozásoknak fel-vett módja, meg-mútatta: mennyit felejtett a' Haza, huszon-öt esztendő-ólta? miólta együtt nem vólt. Mert a' hajdani szokásról kevesen emlékeztvén, melly szerint az ollyatén tanátskozások tsendéségekben 's tsak egyedül a' Nemes Megyék' Küldöttjei között a' végre tartattak; hogy gondolkozásaikat, ítéleteiket, az egész Haza' javára tzelezó szándékjaikat, egymással közöljék, és a' mennyire lehet, ugy öfve-egygyesítsék, hogy azután a' nyilván-való Tanátskozásokban, vagy tanátsatlan elő-adások ne legyenek, vagy a' Nemesi díszes illendőségnek tsorbúlásával vízfza-vonásokra senki ne fakadjon: mind ezekről mondom meg-felejtkezvén; az említett Kerületi Tanátskozások, nyilván-való, 's ollyan Helyeken tartattak, a' hova kinek-kinek, idegeneknek, 's ollyanoknak-is, a' kik felől kételkedni lehetett, ha nem kének é? — szabad bé-menetele lehetett: melly mind a' Tanátskozások' meg-gállására, mind pedig inkább sok egyenlenségekre ok-adott. — Ezen Tanátskozásokban tehát leg-elsőször-is az a' Kérdés támadott: Ha a' múlt hatalmas Uralkodásnak eszközei a' Királyi *Bizottalmosok*, vagy *Commissáriusok*, több egyebekkel, kik vagy törvénytelenül léptek Hivataljaikba, vagy akármi úton módon, Hazánk' Törvényi ellen munkálódtak, érdemlett szám-adásra vonattasának é, vagy nem? — Másodszor, mivel némelley Nemes Megyéknek Küldöttjei, meg-nem bizonyíthatták, hogy Nemes Megyéjikkben, azon szoros Hit' le-tétele által, magokat, egyedül a' Köz-Jónak, minden magok' haszná' keresése' félre-tételével leendő elő-mozdítására kötelezték volna; ha ezeket — 's hol kellene meg-hiteztetni? — Mind e' két rendbéli Kérdések, nagy buzgósággal vétettek tanátskozásba. Az elsőben, a' két Tisza mellyéki Kerületek által meg-győztetvén, tsak hamar arra voksoltak a' Nemes Rendek; hogy mind addig, miglen a' Hit-levél, vagy *Diploma*, az Ország-Gyűlésén meg-nem határoztatik, minden e'féle Kérdések félre-tételsenek, annyi val-is

val-is inkább, hogy midőn egymás' értelmével, 's egymásban helyheztetett bizodalommal, egy szóval, egyes Lélekkel és akarattal kellene Országunk' Köz Javát helyre állítani: tzelt véttenének, ha akkor egymás' gyűlöletét 's üldözését újjitanánk, — ez nagy vízfőzta-vonásokra adna okot, mellyek szerentsétlen pusztítóji voltak inkább mint építőji Hazánknak eddig is, 's lennének ezután-is. — Haladna ez a' szám-vétel arra az időre, midőn a' Hitlevéi meg-készül.

Voltak ugyan mind végig, még akkor-is, midőn ez a' Kérdés az Országos öszve-ülésben fel-vétette-tett, némelly Nemes Megyéknek Küldöttjei, kik állandósan kívánták, a' Királyi Biztosoknak, tüftént, halasztás-nélkül leendő szám-adásra szállításokat; által látván, hogy ezen dolog, ha fog halasztatni, feledékenységbe, vagy bizonyosan engedelembe megyen; és talám erőt-is vettek volna tanátsokkal, főképpen minekutánna az első Tábla-is hasonló értelembe vala; ha kettő, közbe nem járult volna; első az, hogy azokat-is kik Második *Jo'sef* Tsászár' Uralkodásában, Hivatalokat vettek vala-fel, azokból, mint törvénytelen úton bé-tsúfzott Személlyeket, ki-szállítani kívánták némellyek, 's mint egy, a' volt Királyi Bizottalmassokkal egy karba tették: — holott ezeknek tsak ugyan meg-lehető engedni; mert ha a' hajdani 's szabadon választott Királyainknak; senki, a' Hivatalok' el-osztogatását, mellyet Koronáztatások előtt tettek, soha törvénytelennek nem állította: azon Fejedelemnek, a' ki törvényes örökséggel jutott a' Birodalomhoz, noha még koronázva nem volt, a' hivatalok' osztogatásában való hatalmát, senki kérdésbe nem veheti. — A' második pedig, hogy a' Méltóságos Fő Rendek' elől ülőjét Gróf *Zichy* Károly' ő Kegyelmeiségét, kit az Ország Biróji Hivatalra boldogult *Jósef* Tsászár, valójában szerentsés választással emelt, széki-ben meg erősítették; Gróf *Szétsenyi* ő Kegyelmeiségnek-is, volt Királyi Bizottalmassnak a' voklot vízfőzta adták. — A' Nemesi Rend között olly gyanúságnak

ságnak magvai hintettek, hogy talám ezen személy válogatás nem egyébbe tzelezná, hanem hogy mivel a' Nemesi Rendből is némellyek, mint Tárnok-Messler ő Kegyelmsége, és az Aradi Fő Ispány más többekkel, ugyan Második *Josef* Császár által nagyobb Hivatalokra emehettek, az illyefeket egyedül akarnák Hivataljaikból ki tudni. — Az illyetén gyanú, mellynek senki bizonyos okát adni nem tudta, a' már, az elébbi Uralkodásban minden ág-szal' mozdulásra rettteni tanúlt sziveken csak ugyan erőt vett, 's a' volt Királyi Biztosoknak idő halasztásra voksokat szerezett.

Azon kérdéstről, hogy szükséges é meg hiteztetni azokat, kik Megyéjékben meg-nem hiteztettek? arra ütött-ki a' Tanátskozás, hogy mindnyájan, valakik az Ország-Gyűlésén voksolni akarnak, nagyobb bizodalomnak meg-szerzésére meg-hiteztetsek — Ez a' végzés a' Nemesi Karoknál ugyan, sem a' Fő-Tisztelendő Papi Rend, sem mások által nehézséget annyira nem szenvedett, hogy köz-akarattal meg-lettnék ne mondhatnók: de a' Méltóságos Fő Rendeknél, elsőben is a' Megyés Püspökök, és némellyek az Ország' Zászlós Urai, vagy Báróji közül, két-három Fő Ispány Urakkal együtt a' Hit-le-tételre reá nem állottak: noha a' többi Méltóságok a' Nemesi Karokkal példás meg-egyezőssel lévén, önként le-tett hitekkal, a' Haza' Köz Javának egyes akarattal leendő munkálására magokat kötelezték. Tellyes okát ugyan, mellyen a' Haza meg-nyugodhatott volna, ezen tselekedeteknek nem adták, 's én is azon tisztelettől vifeltetvén, mellyel néki tartozom, azt tapogatni, vagy fejtegetni éppen nem akarom: lehet, hogy okaik nékik fontosok valának.

A' második fontos Kérdés vala: hogy az Ország-Gyűlése' Történeteinek, és Nap-folyta' Könyvének, vagy *Diáriumjának*, melly Nyelven kellessék iratni? A' Méltóságos Fő Rendek, a' Fő Tisztelendő Papi Urakkal együtt a' Deák Nyelv mellett voltak, azt állitván, hogy ez régi bé-vett Nyelv, és

és hogy azon Részekre-is, sőt magában az Országban lévő némely Vármegyékre-is kell tekinteni, a' melyek a' Magyar Nyelvet, vagy éppen nem értik, vagy abban elegendő gyakorlatok nincsen. — De csak ugyan hajoltak utóbb ezek is, midőn a' számszerű okok arra arányozták a' dolgot; hogy mind a' Nemzet' Méltóságának, mind pedig Hazánk' Nemzeti tulajdonságának, vagy *Characterének* fenntartására, el-múlhatatlanul szükséges, Anya Nyelvüknek, legalább a' Polgári dolgok' folytatására állandó hű hozása: — Melly e'féle tanátskozásnak az leve vége: hogy abban ugyan meg-nyugodott az egész Haza, hogy az Ország' Gyűlése' Nap folyta' Könyve Magyarúl nyomtatódjon, de egyszer'smind annak Deák fordításának is hasonlóképpen nyomtatattatni kellett, azon Országunkhoz tartozó Részeknek kedvéért, a' melyekben még a' Magyar Nyelv nem eléggé ismeretes. — És így készítette előre azon 16-dik Törvény-ágazat, mellyben az Ország a' Felső' részéről bizonyossá tétetik; hogy idegen nyelvet az Ország' dolgai' folytatására bé nem hoz, hanem a' Magyar Nyelvet megtartja, és annak gyarapodását elő-segíteni méltóztatik,

Ezeken' által esvén, tanátskozás lett azonnal a' Hit-levelelről, hogy ez, mi formában adassék a' Koronázandó Felső' elébe.

Emlékeztek tudni-illik a' Méltóságos Fő Rendek, és Tekintetes Nemes Karok, hogy a' közelebb múlt Uralkodás' idejekor melly sok bal magyarázásokra adtak Irigyeinknek, 's rész szerént rossz Hazánkijainak okot 's alkalmatosságot, a' mostani Században, mind 15-ben, mind 41-ben költ Hit-leveleknek némelly kétséges értelmű tziikkeljei, mind azokat tehát orvosolni kívánták, 's a' végett, több Kerületi öszve Ülésekben, nem csak mind a' négy Kerülete tanátskozott az Orzágnak, e' felől; hanem a' Tisza mellyéki egyesült Kerületek egygyet, a' Dunán innen, úgy nem különben a' Dunán túl való Kerületek is különös egy-egy Hit-levelet készítettek.

Melly

Melly e'féle munkáknak egybe-szedésére az Ország egyeles választottakat, vagy *Deputátusokat* rendelt, fel-adván azoknak kötelességül; hogy a' mennyire a' Kerületek meg-egygyeznének, annyira azon tikkelyeket, az általok készitendő munkában meg-tartsák; a' mennyire pedig a' Kerületek, vélekedéseikben különbözénének, azokról itéleteket, 's azoknak öfve-egygyeztetése' módját, egyeles Öfve Ülésben, terjeszték a' Haza' eléibe.

Még ezen választottak öfve nem ülének, hogy ismét fontos két kérdés támadt: az elsőre, úgy-mint, hogy az Ozmán Birodalommal teendő Békesség eránt Magyar Követ is küldettség; okot adott a' Császári Követnek B. Herbert Urnak a' Törökökkel való békekesség tétel végett, Budán, éppen azokban a' napokban lett által utazása. — A' másikkra pedig, hogy tudni-illik azon Magyar Katona Tisztek, kik a' Hadi Rendnek ügyét, 's rész szerént paraszait a' Haza' eléibe terjesztették, büntetéstől mentek legyenek; az ada alkalmatosságot; hogy némelly Hadi Tisztek, ugyan e' végett Budáról, fel-Bétsbe szállittattak, számadásra.

Mind a' kettő eránt fontos fel-írást tette az Ország, mellyekre azt vevé feleletül Ö Felségétől, hogy a' mi a' küldendő Magyar Követet illeti; Ö igen is, midőn a' Békekességnek munkálása elő-kerüld, meg-fog mind azon Törvényekről emlékezni, (a' mint hogy ezen alázatos jelentésnek utóbbi részeiből ki fog tenni, meg-is-emlékezett Ö Felsége) mellyek ez eránt tétetve vagynak; a' mi pedig a' Katona Tiszteket illeti; azoknak ügyét hogy Törvényink' értelme-szerént fogja folytattatni — bizonyossá tette az Országot.

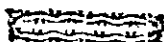
Az alatt, érkezett a' Méltóságos Magyar Fő *Cancellarius* Ö Kegyelmeffégének Levele, az Ország' Birájához Gróff Zichy Károly Ö Kegyelmeffégéhez, hogy adja okát: miért? hogy az Ország' Karjai 's Rendjei, mind eddig Ö Felségét, az Ország' Gyűlésére, arra rendelt Követek által le-kérni el múltatták.

Melly e'féle kérdésről tudósíttatván a' Haza, gondolkodásba vette, hogy ámbátor még a' Hit-le-
vél, az annak ki munkálására rendelt különös vá-
lasztottak által el-nem-készíttethetett is; tanácsos
vólna é, hogy ő Felsége le-kérlették? Több ízben,
hosszas és ellenkező vélekedésekkel tanácskozásba
vétetődvén e' kérdés, végre abban tsak ugyan meg-
állapodott a' Haza, hogy Koronáztatandó Fejedel-
münk, Budára, választott Követek által le-kéret-
tették, meg-hagyván azomban a' Hitlevélben mun-
kálkodó Tagjainak, hogy a' munkát-készerezett
erőlködéssel híjettették.

A' melly intéshez alkalmaztatván ezek is ma-
gokat, az említett Bétsbe küldötteknek vissza térte-
kig, munkájokat el-készítették.

Bé-nyúlytván tehát ezt; — 's jelentvén az Ő
Felségétől vissza-tért Követek, olyan maga meg-
határozását ő Felségének, melly szerént más Hit-
levelet annál, mellyet Ditső elei, Károly, vagy é-
des Anyja adott vala, bé-nem kíván venni, ez az
Országot nagy figyelmeteslégbe ejtette, 's egyszers-
mind a' munkának hova hamarább el-készítésére
serkentette. Hat napok alatt tehát, a' munka, hos-
szas, és buzgó öszve ülések alatt el-végeztetett.

Leg-terhesebb Kérdések valának, a' Vallásbéli
Szabadság. — A' Görög Valláson-lévő Rátzoknak
Törvényes bé-vétele, és úgy szólván Nemzetünk
közé bé-fogadása. — A' Magyar Helytartó Ta-
nátsnak fel-állítása. — Az első nehéz, és hosszas
vetélkedéseken ment által; voltak, kik azt a' Hit-
levélbe bé-iktattatni nem akarták; voltak ellenben
mások - kik inkább kívánták, hogy a' Vallás' dol-
ga Törvénybe, és Hit-levélbe menjen, mint-sem
hogy az 1715-dikbéli Törvénynek 30-dik Agazatja
szerént a' Királyi Szabad rendelésre hagyattalék,
— több nyomos okokra nézve. — De voltak ollya-
nok-is, kik a' Királyi hatalomnak meg-sértésére
magyarázták, hogy a' Vallás' dolgát a' leg-főbb
Fejedelmi Hatalomnak szabad rendelésétől el-akarja
az Ország szakasztani.

Illy ellenkező vélekedések, és akaratok között, mivel semmi reménység nem vala az eimeknek össze egygveztetése felől; azt az útat tetített a' Hazának választani; hogy mind azon fel-tételek, melyeket a' Vallás eránt, az Ország' egyeies választottai vagy *Deputátus*-sai, és a' Tizza és Duna mellyéki Kerületek is külön külön tetettek. — Ö Felsege' elébe terjesztellének, meg-bírálván ötet, hogy a' mit ebben itelni fog, azt az Ország bé véendi.

A' Rátzok, noha eleinten, az Ország' G,ü-fének kezdetével, némelly Hazafijak' jól meg nemfontolt buzgósága által meg szomorítottak, és ugyan azért, inkább tellyes elválásról, mint sem egyg-sülésről láttattak gondolkodni: — Izerentszeoben — egygyes akaratall — törvényes bé-vételeket, a' Haza előtt meg-nyerték.

A' Nemzeti Tanáts is sok ellenkezőket talált, mivel annak nagy hatalmát, mellyet, a' Haza néki adni kívánt, vézedelmesnek állították.

Végre tsak ugyan, leg inkább az Eriöl ülök' M. Ország-Birája, és Personalis Uraknak közbe járása által, meg készült egy Hit-levél: mellyhez némelly Törvény-ágaztatok is adattak, és azoknak helybehagyása a' Felsegtől kérettetett, ha nem úgy is, mint a' Koronázást meg-előző Agazatoknak (*Ante-coronationálifohnak*) leg alább olly bizodalommal, hogy azoknak bé-vételéről, előre is tenné bizonyoslá ö Felsege az Országot — Mert noha példát vévén, az 1608 ban Második Mátyás Király koronázása alkalmatosságával hozatott a' Koronázást meg-előző Törvényekről, kívánta volna az Ország, hogy az említett Agazatok is olly formán mehessenek a' Törvénybe: de mivel a' választott, és örökös Fejedelem között, e' tzikkelyben külömséget talált a' Haza, ebbáli kívánságtól el-állott. —

Az említett Agazatok között, nevezetesebbek valának a' Katonaságnak ez után az Ország' részire is leendő meg-biteztetése, és Ország' Torvényihez alkalmaztatott igazgatása. — Erdélynek vissza kap-
tsol.

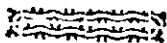

tsoltatása Magyar Országhoz. — A' Magyar Nyelvnek gyakorlása.

Mind ezen két rendbéli munkáknak fel-vitelére, tetszett az Orzágnak, mind a' M. Fő Rendek közül, mind pedig a' Nemes Karok közül bizonyos Személyeket választani, mint olly közben-járókat, a' kik a' hol szükség, Hazánk' kéréseinek igazságát meg-mutatnák.

El-indulván tehát ezek Bétsbe, mindjárt oda érttekkel tapasztalták, hogy nem a' Király önnön indulatjától, kinek kegyességét és (noha mind magunk' nyája-béliek, kik tudai-illik magok' javait az által keresték, mind Irigyeink, ötet a' Nemzettől ki - kerestett hírekkel idegeníteni iparkodtak) Nemzetünk eránt mutatott kegyes figyelmét, látni szerentséltettek; nem, mondám önnön indulatjától, hanem bal sűgarlásoktól származtak azon nehézségek, mellyeket — a' Hit-levél eránt elő adandókat, előre meg-sajditottak.

A' Titkos szolgálatú Tanács, vagy *Ministertum*, az új Hit-levélnak bé-vételétől, több elő-adott okokkal tartóztatta. — Elsőben, ez által a' Magyar Törvényeknek, Frantzia Ország' szerentsélen példája szerént leendő változtatásáról vett félelmét adta elő — másodszor — úgy okoskodott, hogy bátor ez tellyességgel most nem következnek is, féltő mindazon által, hogy valahány változása lenne az Uralkodásnak, mind annyiszor, az újonnan Koronázandó Király új szövetségre kéntelenítettnek lépni, miglen igazságaitól egészen ki nem vetköztetteknék a' Királyi Felség. — Midőn az Ország, a' Koronát örökösen az Ostriai Háznak által adta, ezen három fel-tételek alatt adta által, elsőben: hogy a' Koronázandó Felség Hit-levelet adjon, mellynek formája már 1715-dik és 1741-dik éltendőekben meg-vagyon határozva. 2-szor hogy magát az Hazatörvényjeinek, Szabadságainak szentül való megtartására esküvéssel kötelezze. 3-szor hogy magát Ői szokás szerént meg-koronáztassa.

Ezeket a' Felség kész lévén meg-tenni; az Országnak semmi törvényes oka nem találkozhatik, hogy ő Felsége Koronázását gátolja. — Ha mi bővebb hátorságot kívánna Ősi szabadságainak 's Törvényjeinek az Ország, adná azokat elő a' Koronázás után — ő Felsége olly készséggel volna, hogy mindent a' miben örökös Julsai meg-nem sértetődnek, a' Haza' javára meg tselekeznek.

Mind az illyes Tanácsai a' *Ministerium*nak hatásosabbak voltak a' Felség előtt, mint sem azok az ellen-vetések, mellyeket a' Közben járók tettek. Tagadták ugyan ezek, hogy a' Hit-levél annyi volna, mint a' Szövetség-kötés, melynek meg-bizonyítására elegendő példát mutatnak onnan, hogy a' Királyi örököség eránt tett szövetsége az Országnek; nem a' Hit-levélben, hanem a' Törvény' Agazatiban foglaltatnék. — Hogy semmi újságot az Ország nem akar, — mind azok a' Törvényben meg-vagynak, a' miket most a' Hit-levélbe béiktatani kíván. — De hogy Törvényjeink' erejét meg-ne gyengítsék, mintha ezek kevesebb erővel bírnának mint a' Hit-levél, vagy leg-alább hogy a' Nemzet úgy gondolkodni ne látszatnék. — Engedni kellett az időnek; mellyet mind külső, mind belső tekintetkie néve, bátorságosnak, tellyességgel nem lehet tartani. — És így az a' vége lett ezen követtségnek; hogy a' Felség ugyan végezéseit tikkelyről tikkelyre ki-adta, és arról-is bizonyossá tette az Országot, hogy Koronáztatása után, ha miket Törvényink' nagyobb bátorságára kívánni fogunk, valamit csak maga igazságainak meg-tsorbúlása nélkül lehet, kész mind azokat meg-adni. — A' mi, Koronázásának idejét és helyjét illeti; ő Felsége ekképpen magyarázta ki szándékát, hogy mivel a' Német Birodalombéli Koronázás' ideje már közelgetne, az után pedig az Ősi idők álhatatlansága alkalmatlan utazásokat szokott okozni; de jó nevenn venné ő Felsége, ha abban a' Királyi Udvarnak kedvezne az Ország, hogy Posonyba által költözne; a' hol mintegy közepére Szent András' Havának, a' Koronáztatás' innepét meg-lehetne hátrózni.

(A' többi következik.)

Sz. S.